

d'un cantó a l'altre a la recerca d'un cau on entaforar-se.

A Viena hi han més de 82.000 demandes d'allotjament en 1922. Als Països Baixos, 164.000 en 1920; vora 4.000 a Dinamarca en 1923; entre Osló, Bergen i Trondhjem, a Suècia, es troben prop de 6.000 famílies sense llar regular en 1921; 13.772, a Finlàndia en 1922; 585, 128, a Prússia en 1921; a Budapest, 115.541 en 1923. Per a deturar els estralls i donar-los-hi un allotjament digne de la condició humana, calia edificar 75.000 pisos a Polònia (1), de 90.000 a 240.000 a Bèlgica; de mig milió a un milió a Anglaterra; prop d'un milió i mig a Alemanya; a París sol més de 47.000 i 13.000 als pobles del voltant, i per tota la França 500.000.

L'aglomeració excessiva de persones en habitacions reduïdes que hem anotat abans, és una pàl·lida pintura del que s'esdevingué després de la guerra. A Viena, mentre en 1910 solament un 13'7 per cent de pisos de menys de cinc cambres tenen rellogats, en 1923 pocs són els que no en tenen, àdhuc els que passen de cinc cambres; a Hongria, als voltants de Budapest i per tot el regne, una gernació immensa viu en vasons de ferrocarril: en 1922, encara 1.900 servien d'allotjament. A París, en 1921, hi havia més d'un milió de famílies vivint en estatges d'una o tres cambres i més de 400.000 no disposaven sinó d'una sola cambra. A Milà, 25.000 famílies, en 1921, tenien de viure en el mateix pis com a rellogades, prop del 60 per cent de la població, unes 500.000 persones vivien en pisos d'una i tres cambres; dels d'una cambra, 34.072 eren habitats per una, dues o tres persones, i 9.676 allotjaven de quatre a onze persones; entre els de dues cambres, 6.976 hostatjaven de sis a onze persones. A Holanda, 120.000 famílies, prop del 10 per cent de la nació, tenien de partir-se el pis en 1919; i en 1920, període àlgid de la sobre població, el percentatge dels que no troben una habitació separada per a viure, és el 60'1 de la població total a Amster-

dam, el 74 a Rotterdam, el 41'4 a La Haya, el 69'3 a Utrecht. A Dinamarca, en 1917, hi han 1.157 pisos que hostatgen dues o tres famílies: en 1920, són 2.440; en 1923, arriben a 5.007. Un 20 per cent de la població a Noruega, segons acurades estadístiques, viu en allotjaments sobre poblats.

Totes les mides higièniques que Govern i Municipis havien dictat abans de la guerra per a sanejar la llar, són lletra morta. L'aglomeració de la gent en pisos reduïts, no sols és tolerada ara, sinó protegida, obligada en alguns llocs com Àustria, com Hongria, Rússia, Polònia, Alemanya, Txecoslovàquia, que en més o menys intensitat procedeixen a la requissa dels locals destinats a afers industrials o comercials i dels pisos no habitats o habitats per pocs estadants. La casa insalubre, abans de la guerra perseguida pels pobles que s'havien pres sèriament l'Higiene, ara és emparada, més encara, prohibida la seva demolició; a Holanda, que des de 1901 a 1904 foren declarades inhabitables 12.918 cases, de 1914 a 1922 només 365 són interdites. Perquè el que importava als pobles era encalibr aquella gentada que sobrava per tot arreu, que es dalia per trobar un recó, que no volia viure al ras, exposada a totes les inclemències, colpida per totes les misèries del desvalgut.

A l'ensem que els Govern i Municipis substituïen els particulars que no volien construir perquè la construcció era cara i poc remuneradora; que encoratjaven cooperatives i l'acció col·lectiva i l'acció individual amb subvencions, primes, exempcions d'impostos, i àdhuc algunes nacions feien obligatòria a les grans empreses construir allotjaments pels seus empleats com a Sèrvia, Polònia, Hongria; la multitud, que ja no trobava lloc on entaforar-se, plenes fins al sobreiximent les cases i les cambres, solucionava el problema com podia, construint barraques, vivint en vasons de ferrocarril, en coves, etc. Era una solució interina, però era una solució. Com van resoldre-la ho estudiarem al pròxim article.

(1) Demés de les cases destruïdes, tant a Polònia, com a Bèlgica, com a França.